

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2021 m. gruodžio 1 d.
(OR. en)

14611/21

AGRI 602

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Specialiajam žemės ūkio komitetui / Tarybai
Dalykas:	Nesąžiningos prekybos praktika maisto tiekimo grandinėje – <i>Pasirengimas debatams Taryboje</i>

Rengiantis 2021 m. gruodžio 12–13 d. Žemės ūkio ir žuvininkystės tarybos posėdyje įvyksiantiems ministrų debatams tema „*Nesąžiningos prekybos praktika maisto tiekimo grandinėje*“, delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės parengtas diskusijoms skirtas dokumentas ta pačia tema.

Pirmininkaujančios valstybės narės parengtas diskusijoms skirtas dokumentas „Nesąžiningos prekybos praktika maisto tiekimo grandinėje“

Ūkininkų padėties maisto tiekimo grandinėje gerinimas ir stiprinimas yra svarbus bendros žemės ūkio politikos tikslas, nes tuo siekiama spręsti didelio derybinės galios disbalanso maisto tiekimo grandinėje problemą, kuri yra ypač aktuali ūkininkams.

Remiantis svarbiais teisėkūros veiksmiais, kurių jau imtasi šiam klausimui spręsti, 2019 m. priėmus Nesąžiningos prekybos praktikos direktyvą¹ (NPP direktyvą) ir įgyvendinant BŽŪP, strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ išdėstyti tolesni veiksmai šioje srityje. Joje numatoma patikslinti kolektyvinių iniciatyvų, kuriomis skatinamas tvarumas tiekimo grandinėse ir padedama ūkininkams gauti teisingą tvarios gamybos pridėtinės vertės dalį, konkurencijos taisykles.

Nuo to laiko padaryta svarbių patobulinimų naujausios BŽŪP reformos ir valstybių narių lygmeniu priimtų sprendimų perkeltant NPP direktyvą į nacionalinę teisę kontekste.

Naujoji BŽŪP sustiprins ūkininkų padėtį tiekimo grandinėje ir padidins žemės ūkio maisto produktų sektoriaus konkurencingumą didinant derybinę galią. Naujos taisyklės sustiprins gamintojų bendradarbiavimą, paskatins ūkininkus dirbti drauge ir leis jiems sukurti atsveriamąją galią rinkoje. Pavyzdžiui, ūkininkai (ir jų asociacijos) ir subjektai, kurie yra pirmųjų pirkėjų galutinėje grandyje, galės susitarti dėl vertės pasidalijimo sąlygų, kurioms esant ūkininkai galės dalyvauti kainų kitimo procese maisto grandinės galutinės grandies etapuose. Pristatant žemės ūkio produktus, kuriems taikoma rašytinė sutartis arba pasiūlymas pagal Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 148 ir 168 straipsnius, už pristatymą mokėtina kaina gali būti apskaičiuojama derinant įvairius sutartyje nustatytus veiksnius, gamintojams suteikiant daugiau aiškumo.

¹ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/633 dėl įmonių vienu kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje

ES valstybės narės **NPP direktyvą** į nacionalinę teisę turėjo perkelti ne vėliau kaip 2021 m. gegužės 1 d. ir pradėti ją taikyti po šešių mėnesių. Visai neseniai Komisija paskelbė tarpinę šio perkėlimo į nacionalinę teisę ataskaitą, kurioje pateikiama informacija apie nacionaliniu lygmeniu priimtus sprendimus.

NPP direktyvoje nustatyti būtiniausi apsaugos nuo nesąžiningos prekybos praktikos maisto vertės grandinėje standartai, kuriais siekiama apsaugoti ūkininkus, ūkininkų organizacijas ir kitus silpnesnius žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjus nuo stipresnių pirkėjų. Joje numatytas minimalus suderinimo lygis, nustatant draudžiamos NPP, taikomos pirkėjų ir tiekėjų vienu kitoms žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, atvejų sąrašą. Joje taip pat nustatomos minimalios jos taikymo srities taisyklės ir pagrindinės apibrėžtys, taip pat nuostatos dėl tų draudimų laikymosi užtikrinimo ir valstybių narių vykdymo užtikrinimo institucijų veiklos tarpusavio koordinavimo. Valstybės narės gali priimti arba toliau taikyti nacionalines taisykles, kurios taikomos ne vien toje direktyvoje išvardytai NPP, jei tokios nacionalinės taisyklės yra suderinamos su vidaus rinkos veikimo taisyklėmis.

Dauguma ES šalių jau perkėlė šią direktyvą į nacionalinę teisę, o nacionaliniu lygmeniu priimti sprendimai turės didelį poveikį kovai su nesąžiningos prekybos praktika. Savo išvadose Komisija įvertino, kad didžioji dauguma šių valstybių narių taiko griežtesnes taisykles nei direktyvoje nustatytas minimalus apsaugos lygis, tačiau laikėsi sektoriaus požiūrio. Valstybės narės taip pat skirtingai taiko apyvartos kategorijas. Dauguma valstybių narių išplėtė direktyvoje pateiktą NPP sąrašą. Kalbant apie vykdymo užtikrinimo institucijas, valstybės narės pirmenybę teikia administracinėms institucijoms, o ne teisminėms vykdymo užtikrinimo institucijoms. Kalbant apie vykdymo užtikrinimo priemones, vyrauja finansinės sankcijos ir teismo draudimas.

Tolesni veiksmai:

Direktyvoje nagrinėjama daug klausimų, susijusių su nesąžiningos prekybos praktikos maisto tiekimo grandinėje prevencija, o šios srities teisėkūros procedūra priimtas aktas yra žingsnis teisinga linkme. Dėl perkėlimo į nacionalinę teisę skirtumų verta aptarti priežastis, dėl kurių valstybės narės priėmė sprendimus, ir tai, ar dabartinis minimalių standartų nustatymo metodas ilguoju laikotarpiu būtų pakankamas, be kita ko, siekiant išsaugoti bendrąją rinką. Artimiausiais metais paaiškės, ar naujųjų BŽŪP nuostatų ir NPP direktyvos įgyvendinimas yra pakankamai veiksmingas.

Rinkos skaidrumo srityje galėtume imtis tolesnių veiksmų ir pagerinti verslo sąlygas visoje tiekimo grandinėje. Pagal NPP direktyvą tiekėjai jau turi galimybę prašyti sudaryti ir gauti rašytines sutartis, apimančias SESV I priede nurodytus produktus ir visus kitus produktus, skirtus maistui ir perdirbtus naudojant SESV I priede nurodytus produktus. Kyla klausimas, ar šioje srityje reikia imtis tolesnių veiksmų ir kokių veiksmų.

Reikia aiškios informacijos apie padėtį rinkose ir apie pridėtinės vertės paskirstymą tarp maisto tiekimo grandinės suinteresuotųjų subjektų. ES lygmeniu daug nuveikta gerinant **pranešimų apie kainas teikimą** ir šiuo metu daugiausia dėmesio skiriama įgyvendinimui – šiame procese valstybėms narėms tenka itin svarbus vaidmuo renkant duomenis. Toks didesnis skaidrumas taip pat svarbus atsižvelgiant į galimas didelių išlaidų energijai ir gamybos sąnaudų pasekmes žemės ūkio produktams ir kainų padidėjimo perdavimą per maisto grandinę galutiniam vartotojui.

NPP direktyvos veiksmingumas priklausys nuo valstybių narių **vykdymo užtikrinimo institucijų** ir Europos Komisijos **bendradarbiavimo**. Artimiausiais mėnesiais bus nustatyta vykdymo užtikrinimo institucijų tarpusavio bendradarbiavimo praktika. Šis bendradarbiavimas ir dalijimasis informacija apie geriausią praktiką bus ypač svarbūs sėkmingam ginčų sprendimui ES lygmeniu. Bendradarbiavimas galėtų būti labai svarbus tais atvejais, kai valstybės narės palieka galioti arba nustato griežtesnes kovos su nesąžiningos prekybos praktika taisykles, palyginti su NPP direktyvoje nustatytais taisyklėmis.

Nesąžiningos verslo praktikos klausimą verta toliau svarstyti platesniame kontekste ir institucinėje aplinkoje. Vertingas indėlis šiuo klausimu yra Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „*Sąžiningos maisto tiekimo grandinės kūrimas*“², kurioje pateikiamas platesnis vaizdas šiuo klausimu. Nuomonėje, kuri buvo parengta pirmininkaujančios Slovėnijos prašymu, pabrėžiamos papildomos problemos ir pateikiami tam tikri svarstylini pasiūlymai.

² <https://www.eesc.europa.eu/lt/our-work/opinions-information-reports/opinions/towards-fair-food-supply-chain>

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, ministrų prašoma pasidalyti nuomonėmis šiais klausimais:

1) Kokia jūsų patirtis perkeliant NPP direktyvą į nacionalinę teisę arba ją galimai taikant? Ar jau matote įvairių žemės ūkio maisto produktų tiekimo grandinės dalyvių elgesio pokyčių? Kur, jūsų nuomone, kyla iššūkių užtikrinant nacionalinio NPP teisės akto, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama NPP direktyva, vykdymą?

2) Ar manote, kad galiojančios ES teisinės nuostatos dėl ūkininkų ir silpnesnių tiekėjų padėties maisto tiekimo grandinėje gerinimo pagal NPP direktyvą ir BŽŪP yra pakankamos? Jei ne, kokių tolesnių veiksmų reikia imtis, kartu išlaikant pagrindinę reformuotos BŽŪP orientaciją į rinką?